

Світлана Василівна ПАНОВА

(Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків)

ВОЄННО-ОБУМОВЛЕНІ ДЕТЕРМІНАНТИ КРАДІЖОК, ПОЄДНАНИХ З ПРОНИКНЕННЯМ У ЖИТЛО: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

У статті досліджено воєнно-обумовлені детермінанти крадіжок, поєднаних з проникненням у житло, які виникли в результаті повномасштабного вторгнення росії на територію України. Встановлено, що війна формує нове криміногенне середовище, в якому «традиційні» фактори злочинності посилюються специфічними воєнними обставинами, а також утворюються нові, не властиві довоєнному часу фактори. До ключових воєнно-обумовлених детермінантів віднесено: обезлюднення населених пунктів, масові практики залишення житла, зміну соціально-демографічної структури на тимчасово окупованих територіях, зниження рівня охорони житлового фонду, послаблення роботи правоохоронних органів, поширення «цивільного» мародерства, обмеженість коштів та тривалість процедур відновлення пошкодженого житла, а також використання інформаційного простору у кримінальних практиках. Особливу увагу приділено аналізу функціонування крадіжок, поєднаних з проникненням у житло, на тимчасово окупованих і прифронтових територіях, а також в «сірих зонах». Доведено, що війна не лише впливає на кількість крадіжок, поєднаних з проникненням у житло, але й змінює способи їх реалізації. Акцентовано увагу на значущості ефективного реагування на ці кримінальні практики, оскільки такий підхід має подвійний ефект: з одного боку – зменшення рівня крадіжок, поєднаних з проникненням у житло, а з іншого – відновлення безпечного середовища, яке було порушено або знищено війною.

Ключові слова: крадіжки, житло, детермінанти, війна, збройний конфлікт, окупація, бойові дії, криміногенна ситуація.

Постановка проблеми. Ефективно протидіяти злочинності аж ніяк неможливо не пізнавши її «джерела». В різні часи теоретики і практики різноманітних сфер життєдіяльності намагалися знайти відповіді на питання: «чому існує злочинність?», «хто або що в цьому винен?», «чи можливо її приборкати і що для цього потрібно?» тощо. Часи ідуть, а питання ще досі відкриті. Навіть більше того: їх перелік постійно оновлюється. От і вітчизняна кримінологічна наука спантеличена новими викликами і загрозами, перед якими українські державу і суспільство поставила розв'язана росією війна. Остання ж внесла свої корективи абсолютно в усі «куточки» нашого життя. Війна росії проти України, будучи сама «абсолютним злом» докорінно змінила криміногенну мапу, рівень та структуру злочинності, перекроїла осіб-злочинців і додала нових, не

властивих мирному часу воєнно-обумовлених детермінантів.

Виявлення воєнно-обумовлених детермінант крадіжок, поєднаних з проникненням у житло, надасть можливість не лише встановити причинно-наслідкові зв'язки між війною та трансформацією зазначених кримінальних практик, а й виробити необхідні і адекватні механізми профілактики і протидії їм. Традиційні підходи до аналізу криміногенних факторів виявляються недостатніми, адже війна створила унікальний комплекс детермінант, що кардинально змінюють природу кримінально протиправних посягань. Тож, детальне дослідження воєнно-обумовлених детермінант крадіжок, поєднаних з проникненням у житло, сприятиме розширенню уявлень про механізми кримінальної поведінки в період війни, підвищуватиме кримінологічне прогнозування та дозволить розробити пропозиції щодо системи профілактики та захисту житла від протиправних посягань в умовах війни.

Загалом, питанням дослідження детермінації злочинності в кримінологічній науці присвячено чимало праць досвідчених науковців. Так, Ю. Б. Данильченко та С. Ю. Лукашевич опікувалися цим питанням досліджуючи феномен сучасного тероризму; А. М. Бабенко, В. Я. Конопельський, І. М. Чекмарьова працювали над проблематикою детермінації злочинності у прикордонних регіонах Причорномор'я материкової України. Не оминали цю проблематику також і О. М. Бандурка, Б. М. Головін, О. М. Джужа, М. Г. Колодяжний, О. М. Литвинов та інші фахівці. В умовах війни детермінація злочинності стала предметом досліджень Ю. В. Орлова, Б. А. Пазія, В. В. Сокурєнка.

Мета статті полягає у виявленні, описі та поясненні воєнно-обумовлених детермінант крадіжок, поєднаних з проникненням у житло.

Виклад основного матеріалу. Війна детермінувала низку нових явищ і процесів невласливих нашим суспільству і державі у мирний час, а також під її впливом відбулася мутація існуючих факторів, зокрема і злочинності. Як справедливо із цього приводу зазначається у спеціальній літературі, «саме аналіз детермінації дає можливість констатувати процес симбіозу злочинності зі збройною агресією РФ проти України; війна... – детермінанта, так би мовити, неординарного характеру, що виступає системоутворюючим елементом всього полотна зумовлювання злочинності сучасного періоду»¹.

Не тільки власний досвід, але й світова практика збройних конфліктів засвідчує криміногенну обстановку, яка супроводжує так звані особливі періоди (збройний конфлікт, воєнний стан, надзвичайні події тощо). На відповідних територіях збільшується кількість злочинів проти власності, спостерігається активність крадіжок, розбоїв, угонів транспортних засобів, що обґрунтовується, зокрема, лозунгами: «Все для потреб революції!», мають місце випадки порушення недоторканності житла і т. п.²

¹ Правнича наука та законодавство України: європейський вектор розвитку в умовах воєнного стану : монографія / редкол.: В. А. Журавель (співголова), Н. С. Кузнецова (співголова), О. М. Бандурка та ін. ; Нац. акад. прав. наук України. Харків : Право, 2023. С. 412–436.

² Поробіч-Ісакович Н. Правосуддя перехідного періоду в Боснії і Герцеговині – виклики та

Таким чином, виявлення та ліквідація (послаблення впливу) воєнно-обумовлених детермінант злочинності, має двоєдину мету: з одного боку – вплив на злочинність з метою зниження її рівня. З іншого – відновлення безпекового середовища, що порушено, а на окремих територіях, знищено війною. В контексті цього, захист житла від кримінально протиправних посягань набуває важливого значення, оскільки для більшості громадян житло це не лише матеріальна цінність, а також символ особистої безпеки та стабільності. Російська агресія проти України спричинила масову втрату домівок, їх руйнацію та залишення під примусом евакуації чи окупації, що автоматично підвищило ризики кримінально протиправних посягань на таке майно. В умовах війни захист житла стає завданням не лише власників, але й держави і суспільства в цілому.

Належне реагування на крадіжки, поєднані з проникненням у житло, в умовах війни, прямо впливає на довіру громадян до державних інституцій та готовність суспільства до консолідації. В іншому випадку у населення формується відчуття безкарності правопорушників, беззахисності не тільки власного майна, а й самих власників. Особливо гостро питання захисту житла стосується тимчасово окупованих і деокупованих територій, прифронтових і «сірих» зон, адже окрім кримінально-правової змісту, воно набуває контексту воєнної безпеки.

Роки життя українського суспільства в умовах війни, дають підстави окреслити воєнно-обумовлені детермінанти крадіжок, поєднаних з проникненням у житло:

- *обезлюднення населених пунктів*. З початком повномасштабного вторгнення військ РФ на територію України, почалася масова міграція українського населення, як в середині держави, так і за кордон, найбільш вразливими стали території наближені до кордонів з росією, білоруссю та тимчасово окупованою АР Крим. Такі території* умовно можна поділити на чотири групи.

Першу групу складають території, які були тимчасово окуповані і згодом звільнені. В нашій роботі ми неодноразово згадували Ірпінь і Бучу, які були окуповані в перші дні війни, сюди також можна віднести й Ізюм, де люди масово лишали свої домівки. Такі умови сприяли вчиненню крадіжок, поєднаних з проникненням у житло, в умовах війни, адже житло покинуте власниками лишилося на поталу російським окупантам. На зазначених територіях обезлюдненням можна вважати і ті випадки, коли люди, які через різні причини не евакуювалися, під страхом смерті не покидали своїх сховищ, а також масове утримання окупантами жителів цих населених пунктів у підвалах чи інших приміщеннях. Тобто повний всеохоплюючий контроль над пересуванням українського населення на тимчасово окупованих територіях де-факто унеможлиблював охорону власного житла

можливості. Базове дослідження із застосування правосуддя перехідного періоду в Україні : монографія / за заг. ред. А. П. Буценка, М. М. Гнатовського. Київ : «РУМЕС», 2017. С. 228.

* В роботі наведено лише окремі території, як приклади. Реальна їх кількість у рази більше і постійно змінюється.

та залишав його без належного нагляду.

Другу групу складають території, де ведуться/велися запеклі бойові дії («сірі» зони). У Бахмуті станом на 2021 р. кількість населення складала 72,3 тис. осіб, після окупації у квітні 2023 року цивільне населення відсутнє. Вовчанськ у 2021 році мав населення 17,7 тис. осіб, з травня 2024 року навколо міста тривають бої, цивільного населення не лишилося. Населення Красногорівки у 2021 році складало 14,9 тис. осіб, станом на вересень 2024 р. з цивільних майже нікого не лишилося. Часів Яр станом на 2021 рік населення складало 12,6 тис. осіб, восени 2024 р. в місті лишилося 500 мешканців, які попри бої, відмовилися від евакуації. Тотальне обезлюднення житлового фонду або мізерні залишки мешканців на цих територіях, використовується військовими формуваннями для перетворення будинків на укриття, склади, позиції, що призводить не лише до його пошкодження, знищення, а й до привласнення майна, що в ньому перебуває.

До третьої групи можна віднести тимчасово окуповані території, що незаконно включені до складу РФ і перебувають під повним військово-політичним контролем окупаційної влади, до прикладу: Волноваха (Донецька обл.), Попасна (Луганська обл.). Відсутність на тимчасово окупованих територіях українського державного суверенітету, зокрема правоохоронних і судових органів, утворила ситуацію, коли низка кримінальних правопорушень, у тому числі і крадіжок, поєднаних з проникненням у житло, в умовах війни, лишаються поза увагою і взагалі не фіксуються з об'єктивних причин;

Четверту групу складають території, наближені до лінії фронту. До таких можна віднести Чернігівську, Сумську, Харківську області, і так по всій лінії фронту до півдня країни. Це території, які не є в окупації чи на передовій, проте міграційні процеси суттєво скоротили чисельність місцевого населення. На таких територіях складається подвійний демографічний ефект, по-перше, населення з зазначених територій переміщається у більш «спокійні» регіони країни або за кордон і, по-друге, – переміщення на ці території населення, яке потерпає від бойових дій або з тимчасово окупованих територій України. Таким чином, з одного боку зростає кількість покинутих будинків і квартир, а з іншого, зростає попит на житло, що провокує як легальні, так і нелегальні способи його отримання. Разом із цим, близькість до лінії фронту негативно впливає на частину населення, формуючи стан постійної нестабільності та відчуття тимчасовості, що негативно впливає на правосвідомість і знижує рівень толерантності до кримінальної поведінки.

Зауважимо, що в перших трьох групах спостерігається подвійна детермінація криміногенних процесів. По-перше, відсутність мешканців відкриває потенційні можливості для заволодіння чужим майном військовими, як з російського, так і з українського боку, а також сторонніми особами, що потрапляють на ці території. По-друге, залишки цивільного населення, котрі з різних причин не евакуювалися, перебувають у стані

«соціальної ізоляції», що робить їх беззахисними перед кримінально протиправними проявами, зокрема і крадіжками, поєднаними з проникненням у житло, в умовах війни;

- *зміна структури тимчасово окупованих населених пунктів, їх депопуляція тимчасово, маргіналізація населення.* Маріуполь станом на 2021 р. мав населення у кількості 431,9 тис. Після окупації залишилося близько 90 тис. місцевих мешканців, місто активно заселяється російськими громадянами. Населення Северодонецька у 2021 р. складало 101,1 тис. осіб, після окупації у червні 2022 р. залишилося 7-8 тис. мешканців, так само місто заселяється російськими громадянами (1/3). Тимчасова окупація українських територій призвела не лише до переміщення та евакуації місцевого населення, але й до так би мовити «заміщення» його носіями «руського миру». Факти незаконного заволодіння житлом українських громадян легітимізуються окупаційними адміністраціями в різний спосіб, як-от: перепродаж, визнання житла «безхазяйним» або «передача в користування» житла переселеним російським громадянам. У цих умовах відбувається примусова трансформація соціально-демографічного середовища, тактика, яку росія у всіх своїх попередніх «іпостасях» неодноразово використовувала на окупованих територіях. Така політика має не лише політичний, а й криміногенний вимір, адже в домівки українських громадян, які залишили ці території, активно переселяються громадяни рф. Таким чином, відбувається процес поєднання кримінальних практик і політики держави-окупанта – «узаконена експропріація»;

- *масові практики залишення житла та тривале неповорнення додому.* Хоча офіційні підрахунки не проводилися, очевидним є факт безпрецедентної кількості залишеного житла з початком повномасштабного вторгнення, до-прикладу: у під'їздах дев'ятиповерхових будинків у перші місяці війни лишалося по 3–5 квартир, в яких мешкали люди. Значна частина житла була покинута напризволяще, інша систематично залишалася на момент дії комендантської години, коли люди на ніч ховалися в укриттях, підвалах, метро тощо. Тож відсутність господарів або їх обмежена присутність зумовлювали сприятливі умови для проникнення у житло та вчинення крадіжок. Навіть такі запобіжні заходи, як передача ключів від домівок сусідам, знайомим, родичам для імітації присутності господарів, не завжди гарантували збереження майна. Зауважимо, що подібні ситуації характерні для прифронтових і окупованих територій, а також для відносно небезпечних регіонів, в яких масово шукали притулку внутрішньо переміщені особи;

- *зниження рівня охорони житла як об'єкта приватної власності.* В умовах війни досить складно забезпечити житлу статус гарантовано недоторканого простору, перед усім це стосується територій, що не є відносно безпечними. Головним чином зниження рівня його охорони пов'язано з фізичною відсутністю власників. Відсутність останніх дорівнює відсутності безпосереднього контролю щодо будинків та квартир. Таким чином нівелюється ключовий стримувальний чинник проти такого роду

кримінально протиправних посягань. До відсутності власників житла додається також дефіцит технічних засобів захисту. Навіть та частина житлового фонду, яка до повномасштабного вторгнення була обладнана охоронними системами (сигналізаціями, відеоспостереженням, «розумними» замками), частково втратила їх через пошкодження електромереж, нестабільну роботу Інтернету, зупинку роботи приватних охоронних структур. Окрім зазначеного, не останню роль у зниженні рівня охорони житла відіграє небажання орендарів користуватися вже зазначеними охоронними системами. Додаткові витрати, почуття «тимчасовості» та постійна боротьба за фізичне/психічне виживання послаблюють мотивацію інвестувати у захист житла;

- *послаблення роботи правоохоронних органів*. Правоохоронні органи разом з іншими державними інституціями у зонах бойових дій та на прифронтових територіях у першу чергу концентруються на питаннях безпеки та оборони. Належне забезпечення контролю і реагування на майнові злочини в таких умовах відходить на другий план. До цього додається брак особового складу, технічних засобів та ресурсів, що в своїй сукупності не дозволяє правоохоронним структурам повноцінно займатися профілактикою та розслідуванням крадіжок, поєднаних з проникненням у житло, в умовах війни.

Зазначимо, що в умовах війни, ресурси концентруються на загрозах вищого порядку, тож першочерговими є розслідування воєнних злочинів та кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України, тобто загальнонаціональні загрози. На ряду з цим боротьба з «класичною» злочинністю, зокрема й розкриття крадіжок, поєднаних з проникненням у житло, в умовах війни, часто відкладається на невизначений термін;

- *«цивільне» мародерство*. На відміну від мародерства, відповідальність за яке передбачена міжнародним гуманітарним правом та КК України як за воєнний (ст. 438 КК) або військовий з ознаками воєнного (ст. 432 КК) злочин, так зване «цивільне» мародерство (ч. 4 ст. 185 КК) спрямоване на заволодіння майном, яке покинуто або належним чином не охороняється через бойові дії, евакуацію чи інші обставини воєнного стану. Об'єктом посягання може бути майно, що перебуває не лише в покинутих житлових приміщеннях, але й у магазинах, господарських приміщеннях, складах тощо. Як правило, до таких побутових практик вдаються місцеві мешканці або внутрішньо переміщені особи. В умовах війни, частина населення може сприймати таку поведінку як «виправдану» через дефіцит ресурсів, психологічну напругу і, навіть, наслідувати кримінально протиправні практики за окупаційними військами. Проте, існує і інша, категорія осіб, які переслідують суто корисливі мотиви, і користуючись обезлюдненням населених пунктів та послабленням/відсутністю правоохоронних органів задовольняють свої матеріальні потреби вдаючись до різноманітної кримінально протиправної діяльності, зокрема і крадіжок, поєднаних з проникненням у житло, в умовах війни;

- *обмеженість коштів на відновлення пошкодженого житла, довготривалість процедур відновлення.* «За даними оновленої спільної Швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA4), станом на 31 грудня 2024 року загальна вартість відбудови та відновлення в Україні становить 524 мільярди доларів США (506 мільярдів євро) впродовж наступного десятиліття. Оцінка, яка охоплює завдану шкоду за майже три роки з 24 лютого 2022 року по 31 грудня 2024 року, демонструє, що пряма шкода в Україні наразі сягнула 176 мільярдів доларів США (170 мільярдів євро). Найбільш постраждалими секторами є житловий сектор, транспорт, енергетика, торгівля та промисловість, а також освіта. Згідно з поточною оцінкою, 13 % загального житлового фонду було пошкоджено або зруйновано, від чого постраждали понад 2,5 мільйона домогосподарств»¹. Тож цілком очевидно, що нестача коштів впливає на закупівлю будівельних матеріалів оплати самої роботи, що в цілому уповільнює процес відновлення житла, що безпосередньо впливає на криміногенну ситуацію у сфері захисту приватної власності. Тривала відсутність відновлення або консервації пошкодженого житла робить їх особливо вразливими. Зруйновані вікна, двері, дахи вказують на відсутність жодних фізичних бар'єрів проти проникнення. Такий вільний доступ до житла сприяє вчиненню крадіжок, поєднаних з проникненням у житло, в умовах війни;

- *соціально-психологічний аспект.* В умовах війни для переважної більшості громадян на перший план виходить збереження життя та здоров'я, тоді як збереження житла і відповідно майна, що в ньому знаходиться, є другорядними питаннями. Зниження цінності майна у кризових умовах послаблює не лише мотивацію інвестувати у захист власного житла, але й знижує культурні бар'єри щодо злочинних проявів. В результаті чого, крадіжки, поєднані з проникненням у житло, в умовах війни, толеруються і сприймаються як один із допустимих «засобів виживання». Наприклад, такі установки, як «вижити за будь яку ціну», можуть виправдовувати корисливі дії, тим самим додатково підвищувати кримінальну вразливість житла;

- *продовження воєнних дій на території України* загрожує «хронічним» фоном нестабільності, який тимчасові явища перетворює на сталі соціальні і кримінальні практики. Існує велика імовірність, що крадіжки, поєднані з проникненням у житло, в умовах війни, з хаотичних практик набуть системного характеру.

Тривалість війни в подальшому збільшуватиме кадровий і матеріальний дефіцит у правоохоронній системі, адже концентрація на військових загрозах призводить до стійкого послаблення профілактики і розслідування «побутових» злочинів.

Поглиблення соціально-економічної кризи загрожує збільшенням кількості руйнувань всієї інфраструктури, зростанням безробіття й

¹ Оновлена оцінка потреб України на відновлення та відбудову. / WORD BANK GROUP. URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>.

падінням доходів та рівня життя населення. В таких умовах економічна криза має всі шанси перетворитися на стійкий чинник криміналізації населення. Затягування війни супроводжуватиметься подальшими міграційними хвилями населення, що потягне за собою зростання кількості покинутого житла та формуванню маргінальних периферій.

Під тиском втоми, зневіри та звикання до насильства й хаосу продовжуватиметься і психологічна трансформація суспільства. На тлі воєнних злочинів у населення імовірно знижуватиметься чутливість до «класичної» злочинності. Географія небезпеки в умовах війни тяжіє до розширення зон ризику. Це збільшує кількість житла, яке залишається без належної охорони, а отже є легкою ціллю для протиправних посягань.

Окрім зазначених факторів, неможна обійти увагою і сучасний інформаційний простір, який вже тривалий час використовується в кримінальних практиках. В умовах війни всі попередні «здобутки» щодо вчинення крадіжок, поєднаних з проникненням у житло, не втратили своєї актуальності. До прикладу, наведемо фрагмент бесіди Б. А. Пазія зі злодієм К., зміст якої зводився до такого. «Злочинна група достатньо тривалий час займалася тим, що через соціальну мережу Інстаграм «підбирала» підлітків з явно забезпечених родин нашого міста. Це могли бути як дівчата, так і хлопці. Далі заочно вивчався спосіб їх життя, інтереси, уподобання. Ставка робилася на безтурботних юнаків, які хизувалися статком своєї родини, вирізнялися некритичним ставленням до своїх контактів. Потім під різними приводом злодії починали спілкування, у процесі якого з'ясовували звички, «слабкі місця», теми, якими цікавиться підліток, розпитували про батьків, родичів, навіть тварин, що є вдома, та ін. Тобто йдеться про соціальну інженерію, до якої часто вдаються шахраї. Паралельно із цим через відкриті інформаційні джерела, найчастіше через російськомовний онлайн-портал «Вся Украина – жители», отримували інформацію про місце проживання родини підлітка та номер стаціонарного телефону (якщо такий ще залишився). І після цього вже вивчали обстановку безпосередньо навколо будинка чи квартири, в яких планувалося вчинити крадіжку. У такий спосіб на території міста Харкова, Харківської області та інших областей України було вчинено чимало крадіжок із проникненням у житло»¹. По факту відбувається поєднання класичного кримінального спостереження з «цифровим розвідуванням».

Злодії використовують відкриті акаунти в Instagram, Facebook, TikTok тощо, щоб ідентифікувати потенційні цілі, актуальність яких під час війни аж ніяк не зменшується. В умовах масового вимушеного переміщення населення, особливо на весні 2022 року, нескладно припустити, що така інформація становила особливу зацікавленість серед квартирних крадіїв.

Неменшу увагу зловмисників привертають і різного роду оголошення, які також розміщені в соціальних мережах або месенджерах. Наприклад,

¹ Пазій Б.А. Кримінологічна характеристика та запобігання крадіжкам, що вчиняються в Україні в умовах воєнного або надзвичайного стану : дис. ... д-ра філософії : 081 Право. Харків, 2023. С. 136.

формування списків щодо отримання гуманітарної допомоги в будинкових/вуличних чатах, тож за допомогою нескладних математичних і логічних маніпуляцій можна виявити «покинуте» житло. Оголошення щодо евакуації осіб, їх кількості, місця знаходження або щодо вантажних перевезень також можуть бути використані для виявлення потенційних цілей для вчинення крадіжок, поєднаних з проникненням у житло, в умовах війни. Окрім цього, зазначена інформація дозволяє зловмисникам уникати можливих ризиків, полегшує вчинення кримінальних правопорушень і сприяє зниженню імовірного виявлення злочинців.

Висновки. Воєнно-обумовлені детермінанти суттєво трансформують характер крадіжок, поєднаних із проникненням у житло. Війна створює специфічне середовище, у якому «традиційні» чинники злочинності посилюються новими, зумовленими бойовими діями та їх наслідками. У результаті чого війна стає не лише каталізатором зростання кількості таких злочинів, а й фактором їх якісної трансформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Оновлена оцінка потреб України на відновлення та відбудову. / WORD BANK GROUP. URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>
2. Пазій Б. А. Кримінологічна характеристика та запобігання крадіжкам, що вчиняються в Україні в умовах воєнного або надзвичайного стану : дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Харків, 2023. 239 с.
3. Поробіч-Ісаковіч Н. Правосуддя перехідного періоду в Боснії і Герцеговині – виклики та можливості. Базове дослідження із застосування правосуддя перехідного періоду в Україні : монографія / за заг. ред. А. П. Буценка, М. М. Гнатівського. Київ : «РУМЕС», 2017. 592 с.
4. Правнича наука та законодавство України: європейський вектор розвитку в умовах воєнного стану : монографія / редкол.: В. А. Журавель (співголова), Н. С. Кузнєцова (співголова), О. М. Бандурка та ін. ; Нац. акад. прав. наук України. Харків : Право, 2023. 902 с.

Стаття надійшла до редакції 28.07.2025

Svitlana V. PANOVA

(Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine)

MILITARY-RELATED DETERMINANTS OF THEFTS COMBINED WITH HOME BREAKING: A CRIMINOLOGY ANALYSIS

This article analyzes the military-related determinants of burglaries resulting from Russia's full-scale invasion of Ukraine. The findings indicate that war generates a new criminogenic environment where traditional crime factors are intensified by military circumstances, and novel factors emerge. Key

determinants include the depopulation of settlements, mass abandonment of homes, shifts in the socio-demographic structure of temporarily occupied territories, diminished housing security, weakened law enforcement, increased civilian looting, limited resources, and prolonged restoration processes for damaged housing, as well as the exploitation of information space for criminal activity. The study focuses on burglaries in temporarily occupied, frontline, and “grey zone” territories. The evidence demonstrates that war influences both the frequency and methods of burglaries. The article underscores the necessity of an effective response to these crimes, which can both reduce burglary rates and restore the security environment disrupted by war.

Keywords: *theft, housing, determinants, war, armed conflict, occupation, hostilities, criminogenic situation*